

ΦΩΤΕΙΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

ΛΕΥΚΗ ΜΑΡΑΘΟΒΟΥΝΙΩΤΟΥ

της Νίτσας Αριστοδήμου

Στο Πάνθεον των πρωτοπόρων αγωνιστριών για τα δικαιώματα των εργαζομένων γυναικών και τη στράτευση των γυναικών της Κύπρου γενικά στον αγώνα για κατάχτηση των αναφαίρετων δικαιωμάτων τους στη ζωή, εξέχουσα θέση κατέχει η Λευκή Μαραθοβουνιώτου. Το όνομά της είναι άρρηχτα συνδεδεμένο με τις πρώτες ηρωϊκές προσπάθειες για διαφώτιση των γυναικών και οργάνωσή τους πρώτα σε συνδικαλιστικές κι αργότερα σε μαζικές γυναικείες οργανώσεις.

Προσιτή και αγαπητή στις γυναίκες

Η Λευκή Μαραθοβουνιώτου γεννήθηκε στο Μαραθόβουνο από ευκατάστατους και προσευτικούς γονείς. Ο πατέρας της ήταν από τους πρώτους συνεργατιστές. Είχε δυο αδέρφια το Σώζο και την Ιφιγένεια. Και τα τρία αδέρφια πήραν πολύ καλή μόρφωση για την εποχή τους. Ο Σώζος σπούδασε νομικά, η Ιφιγένεια έγινε δασκάλα και η Λευκή σπούδασε στην Αθήνα βρεφοκομία. Διορίστηκε στο Βρεφοκομικό Σταθμό του Δήμου Αμμοχώστου για άπορες μητέρες όταν Δήμαρχος ήταν ο Αδάμ Αδάμαντος. Δεν περιοριζόταν όμως στα τυπικά της καθηκόντα δηλ. να ζυγίζει τα μωρά και να δίνει οδηγίες στις μητέρες για περιποίηση και διατροφή των βρεφών· όπου διαπίστωνε ότι υπήρχε πρόβλημα στις οικογένειες ήταν πάντα πρόθυμη να προσφέρει τη βοήθειά της, συνδυάζον-

τας το έργο της Βρεφοκόμου με αυτό της κοινωνικής λειτουργού σε μια εποχή που το επάγγελμα αυτό ήταν ακόμα άγνωστο.

Δεν απόχτησε δική της οικογένεια, σύζυγο και παιδιά, αλλά αφιέρωσε τη ζωή της στους αγώνες για τα δικαιώματα των γυναικών. Είχε σπάνια χαρίσματα, μόρφωση, ευφράδεια πειστικότητα, κοινωνικότητα, αφοσίωση, και μια μεγάλη καρδιά, ανιδιοτέλεια και προσήλωση στο καθήκον. Όλα αυτά τα χαρίσματα την έκαναν πολύ αγαπητή και προσιτή στις γυναίκες και τη βοηθούσαν να τις προσεγγίζει πιο εύκολα και να τους εμπνέει εμπιστοσύνη.

Γραμματέας της Ένωσης Εργαζομένων Γυναικών

Η Λευκή Μαραθοβουνιώτου ήταν επικεφαλής της ομάδας γυναικών που ίδρυσαν το 1940 στο Βαρώσι την Ένωση Εργαζομένων Γυναικών την πρώτη στο είδος της οργάνωση γυναικών.

Στην ομάδα αυτή ήταν γύρω στις 20 γυναίκες. Μεταξύ τους η Φάνη Ολύμπου, Χριστίνα Γεωργίου, Ελένη και Παναγιώτα Καντούνα, η Αρτεμήςια Νικόλα, Δέσποινα Μουζούρη και άλλες. Η Λευκή Μαραθοβουινιώτου ήταν Γραμματέας της Ένωσης μέχρι τη διάλυση της και τις ίδρυσης της Παγκύπριας Οργάνωσης Δημοκρατικών Γυναικών. Σκοπός της Ένωσης Εργαζομένων Γυναικών ήταν να οργανωθούν οι εργαζόμενες και να διεκδικήσουν καλύτερες συνθήκες εργασίας, καλύτερο ωράριο, ψηλότερα μεροκάματα.

Μέσα στις αντίξοες συνθήκες της δεκαετίας του 40, πόλεμος, αμάθεια, προκαταλήψεις, Παλμεροκρατία, η Λευκή και οι συνεργάτιδες της όργωναν την πόλη και την επαρχία Αμμοχώστου για να οργανώσουν τις εργαζόμενες γυναίκες, τις υφάντριες, τις υπηρέτριες, τις εργάτριες. Ταξίδευαν με βουδάμαξες, με το τραίνο, το ποδήλατο ή και περπατητές. Για να ξεγελούν την αστυνομία που τις παρακολουθούσε οργάνωναν εκδρομές με άμαξες σε διάφορα χωριά, όπου συναντούσαν τις γυναίκες του χωριού κι έκαναν οργανωτική δουλειά.

Σε μια τέτοια εξόρμηση στο Λευκόνοικο η αστυνομία της συνέλαβε και τις παρουσίασε στο δικαστήριο για παράνομη συγκέντρωση.

Οι γυναίκες αρχίζουν να οργανώνονται

Το μήνυμα της Ένωσης Εργαζομένων Γυναικών, της Λευκής Μαραθοβουινιώτου και των συνεργατριών της έφτανε σιγά-σιγά όλο και σε περισσότερες γυναίκες που οργανώνονταν στους τόπους δουλειάς κι άρχισαν να υποβάλλουν αιτήματα στους εργοδότες τους. Φυσικά αυτά απορρίπτονταν χωρίς συζήτηση με αποτέλεσμα να αρχίσουν να κηρύσσονται απεργίες από γυναίκες εργάτριες γεγονός πρωτόκουστο στις συνθήκες της Κύπρου. Γνωστές κι αξεχαστες παραμένουν οι απεργίες στο κλωστήριο, στο νοσοκομείο, στον ΑΡΙΕΣΤΙ κι αλλού. Στο νηματοουργείο Ιωάννου η απεργία που άρχισε το 1941, κράτησε 6 μήνες.

Σ' όλες τις απεργίες η Λευκή Μαραθοβουινιώτου και οι άλλες γυναίκες της Ένωσης Εργαζομένων γυναικών ήταν στο πλευρό των απεργών, τις καθοδηγούσαν, και τις βοηθούσαν οικονομικά μαζεύοντας χρήματα και τρόφιμα για τις οικογένειές τους.

Ψυχή των συγκεντρώσεων της Ένωσης

Εκτός από τις ενέργειές τους στους τόπους δουλειάς και τα γύρω χωριά σπουδαία δουλειά γινόταν και στο οικημά της Ένωσης εργαζομένων γυ-

ναικών που δεν ήταν τίποτε άλλο παρά ένα δωμάτιο σε σπίτι στην πάροδο Ερμού στο Βαρώσι. Το απλό αυτό δωμάτιο επιπλώθηκε από τις ίδιες τις γυναίκες που έφεραν από το σπίτι τους η μια καρέκλες, η άλλη τραπέζι, ποτήρια, φλυτζάνια, μπρίκια κτλ. Εδώ οργανώνονταν κάθε Κυριακή απόγευμα συγκεντρώσεις γυναικών με διαλέξεις, γιορτασμούς (8ης του Μάρτη, της 1 του Ιούνη) θέατρο κτλ. Η Λευκή ήταν η ψυχή αυτών των συγκεντρώσεων. Με τη μόρφωση και την ευφράδεια που είχε ήταν η πρώτη που έδινε τις διαλέξεις, αργότερα όμως προσκαλούσαν και άλλες ειδικές.

Στο οικημά είχαν ακόμα ομάδες που μάθαιναν ράψιμο και κέντημα, άλλες για αγγλικά και φυσικά η ομάδα θεάτρου που ετοίμαζε και παρουσίαζε δυο έργα το χρόνο. Μερικά από τα έργα που ανέβασαν ήταν του Σπύρου Μελά: Μια νύχτα μια ζωή, του Γ. Φασουλιώτη — Από τη μια μέρα στην άλλη, Αντάρτες και άλλα.

Το 1945 με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στο Βαρώσι υπηρετούσαν πολλοί Κύπριοι στρατιώτες με τον αγγλικό στρατό.

Οι Άγγλοι αρνούταν να αποστρατεύσουν τους στρατιώτες κι έτσι γίνονταν πολλές διαδηλώσεις τόσο από τους στρατιώτες στους στρατώνες, όσο και από τις γυναίκες έξω από τους στρατώνες. Σε μια τέτοια διαδήλωση οι Άγγλοι πυροβόλησαν και σκότωσαν

→ 68

ο οποίος θα τιμηθεί στις 16 Μαΐου στο Προεδρικό Μέγαρο σε ειδική τελετή από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Γιώργο Βασιλείου. Επίσης, θα έρθουν στην Κύπρο και άλλες προσωπικότητες διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών.

Εντυπωσιακό θεωρείται και το γεγονός ότι οι αποστολές των επτά χωρών που θα φιλοξενηθούν είναι αξιόλογες και έχουν ως εξής:

1. ΑΝΔΟΡΑ	119	άτομα
2. ΜΑΛΤΑ	129	άτομα
3. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	138	άτομα
4. ΜΟΝΑΚΟ	150	άτομα
5. ΣΑΝ ΜΑΡΙΝΟ	123	άτομα
6. ΙΣΛΑΝΔΙΑ	88	άτομα
7. ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΪΝ	86	άτομα

Στις πιο πάνω αποστολές περιλαμβάνονται οι αθλητές των χωρών καθώς και οι συνοδοί και προπονητές των ομάδων που θα μετάσχουν στους αγώνες.

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Η Κύπρος θα πάρει τη μερίδα του λέοντος τα πιο πολλά μετάλλια στο Στίβο, ενώ θα επιχειρήσει να εξασφαλίσει και μετάλλια και σε άλλα αγωνίσματα όπως είναι η κολύμβηση, τζούντο, μπάσκετ, βόλλεϋ και σκοποβολή.

ΠΩΣ ΠΡΟΗΛΘΕ Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Ας ρίξουμε μια ματιά στο πώς ξεκίνησε ο θεσμός της Μικρής Ολυμπιάδας και τι αντιπροσωπεύει σήμερα.

Στις Γενικές Συνελεύσεις των Εθνικών Ευρωπαϊκών Ολυμπιακών Επιτροπών, οι εκπρόσωποι των Μικρών Κρατών συζητούσαν συχνά την ιδέα για διοργάνωση αγώνων μεταξύ τους.

Η Μάλτα πρώτη εισηγήθηκε τη διοργάνωση αγώνων καλαθόσφαιρας μεταξύ Μικρών Κρατών Ευρώπης. Η ιδέα αυτή συζητήθηκε σε βάθος κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του Λος Άντζελες και μετά από εισήγηση της Κύπρου, αποφασίστηκε να εμπλουτισθεί η αθλητική συνάντηση μεταξύ των Μικρών Κρατών και με άλλα αγωνίσματα τα οποία θα διεξάγονται υπό την αιγίδα της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (ΔΟΕ). Ο Πρόεδρος της ΔΟΕ κύριος Χουάν Αντόνιο Σαμαράντς δέχτηκε την εισήγηση με ενθουσιασμό, αφού η διοργάνωση τοπικών αθλητικών συναντήσεων ήταν στα πλαίσια της στρατηγικής της ΔΟΕ.

Κατ' αρχήν η απόφαση προνοούσε τη διεξαγωγή των αγώνων κάθε τέσσερα χρόνια, αλλά αργότερα αποφασίστηκε η διεξαγωγή τους κάθε δύο χρόνια. Το Σαν Μαρίνο και το Μονακό έχουν με επιτυχία διοργανώσει τους Αγώνες το 1985 και 1987, αντίστοιχα. Η Κύπρος ανέλαβε να διοργανώσει τους Αγώνες το 1989 και η Ανδόρα θα τους φιλοξενησει το 1991.

Οι Αγώνες διεξάγονται με βάση τους κανονισμούς της ΔΟΕ. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν Ευρωπαϊκά Κράτη με πληθυσμό μέχρι ένα εκατομύριο και με μια αυτόνομη Ολυμπιακή Επιτροπή, μέλος της ΔΟΕ.

Οι Αγώνες διεξάγονται με βάση τους κανονισμούς της ΔΟΕ. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν Ευρωπαϊκά Κράτη με πληθυσμό μέχρι ένα εκατομύριο και με μια αυτόνομη Ολυμπιακή Επιτροπή, μέλος της ΔΟΕ.

Οι Αγώνες διεξάγονται με βάση τους κανονισμούς της ΔΟΕ. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν Ευρωπαϊκά Κράτη με πληθυσμό μέχρι ένα εκατομύριο και με μια αυτόνομη Ολυμπιακή Επιτροπή, μέλος της ΔΟΕ.

Ξανακαθήσαμε στο σαλόνι και δεν θυμάμαι πως γύρισε η κουβέντα στο διάβασμα. Και οι τρεις καλεσμένες μου μίλησαν με ενθουσιασμό για το διάβασμα. Χάρηκα πολύ και μάλωσα τον εαυτό μου για τις προηγούμενες σκέψεις πούκανα για τις τρεις κυρίες. «'Ανθρωπος που διαβάζει», σκέφτηκα, «μη τον φοβάσαι, είναι ανώτερος άνθρωπος. Είδες καμιά φορά πόσο οι εντυπώσεις απατούν...» Αμ δε! Γιατί για διάβασμα μιλάγαμε σίγουρα αλλά για τί διάβασμα, το διευκρίνισαμε στην πορεία της κουβέντας. Καμιά από τις κυρίες δε διάβαζε εφημερίδα ή βιβλίο. Θα μου πεις καλά και τι διάβαζε; Ε πώς. Υπάρχουν ένα σωρό... διαβάσματα εκτός από βιβλία.

Οι ετικέτες των διάφορων προϊόντων, τα ποιηματάκια πίσω από τα ημερολόγια, οι υπότιτλοι στα έργα της τηλεόρασης και άλλα τέτοια μορφωτικά. Όρεξη νάχεις να διαβάζεις!

Μ' αυτά και με άλλα πολλά περάσαμε το πρωινό και κάποια ώρα οι φίλτατες γειτόνισσες μου έφυγαν γιατί διαφορές πολλές ανακαλύψαμε μεταξύ μας, σε ένα πράγμα όπως μοιάζαμε όλες. Είμαστε όλες μανάδες και είχαμε όλες παιδιά που θα γύριζαν από το σχολείο πεινασμένα.

Τις αποχαιρέτησα στην πόρτα και κλείνοντας την πίσω τους έπιασα τον εαυτό μου να σκέφτεται ότι τελικά η φούστα και η μπλούζα μου δεν έμοιαζαν και τόσο με τα κουρέλια της Σταχτοπούτας!

τον Τάκη Κυθραιώτη. Όλη τη νύχτα οι γυναίκες, της Ένωσης Εργαζομένων Γυναικών εργάστηκαν κι έραψαν μαύρα περιβραχιόνια και τα διοχέτευσαν στο στρατόπεδο. Το πρωί στην τακτική συγκέντρωση των στρατιωτών όλοι φορούσαν μαύρα περιβραχιόνια γεγονός που προκάλεσε μεγάλη αίσθηση στους Άγγλους αξιωματικούς τους.

Ξεχωριστή ηρωΐδα αγνή και ανιδιοτελής

Οι αφηγήσεις των συνεργατριών της Λευκής Μαραθοβουნიώτου δεν έχουν τέλος. Με συγκίνηση θυμούνται όλες την πλούσια δράση που ανέπτυξαν μέσα από τις γραμμές της Ένωσης

Εργαζομένων Γυναικών της οποίας γραμματέας εξακολουθούσε να είναι η Λευκή. Το δωμάτιο που είχαν για οίκημα δεν τις φτάνει πια για τις τόσες δραστηριότητες. Ενοικιάζουν μεγάλο σπίτι, μα στις Κυριακάτικες συγκεντρώσεις τα δωμάτια γεμίζουν όλα και πολλές γυναίκες μένουν έξω στο δρόμο.

Η Λευκή ήταν και η υπεύθυνη για την έκδοση του ενημερωτικού Δελτίου το οποίο έβγαζε η Ένωση Εργαζομένων Γυναικών.

Μια άλλη χαρακτηριστική περίπτωση της δράσης τους ήταν όταν έφτασαν στην πόλη προσφυγοπούλες από τη Χίο διωγμένες από τη γερμανική κατοχή των νησιών του Αιγαίου. Οι γυναίκες αυτές έφτασαν στην Κύπρο με βάρκες χωρίς ρούχα, χρήματα ή οτιδήποτε άλλο. Αμέσως οι δημοκρατικές γυναίκες του Βαρωσιού αγόρασαν υφά-

σματα, έφεραν μηχανές στο οίκημά τους και μέσα σε δυο τρεις μέρες έραψαν ρούχα γι' αυτές τις γυναίκες.

Η δράση της Λευκής Μαραθοβουνιώτου συνεχίζεται αμείωτη μέχρι το 1950 όταν η Ένωση εργαζομένων γυναικών διαλύθηκε και στη θέση της ιδρύθηκε η Παγκύπρια Οργάνωση Δημοκρατικών Γυναικών (ΠΟΔΓ) πρόδρομος της ΠΟΓΟ.

Η Λευκή αποσύρθηκε από την ενεργό δράση για λόγους υγείας.

Ο θάνατος την βρήκε στο γενικό νοσοκομείο Λευκωσίας, πρόσφυγα μακριά από το αγαπημένο της Βαρώσι μόνη στο θάνατο, όπως μόνη έζησε όλα τα χρόνια της ζωής της.

Ήταν μια αγνή και ανιδιοτελής λαϊκή αγωνίστρια μια από τις λίγες τις ξεχωριστές ηρωΐδες, που χάρη στις δικές τους θυσίες και την πλούσια προσφορά τους γεννήθηκε, μεγάλωσε και θέριασε το δημοκρατικό γυναικείο κίνημα της Κύπρου. ■